

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ВИРОБНИЦТВА В АПК УКРАЇНИ

О.І. Бурлай, канд. екон. наук

Національний університет харчових технологій

Починаючи з періоду адаптації планової системи інженерно-технічного та матеріального забезпечення підприємств АПК до ринкових умов господарювання і

до теперішнього часу в Україні з боку держави регулярно, не завжди системно, здійснювалися заходи по створенню ефективно функціонуючого ринку технічних засобів для задоволення потреб сільгоспвиробників, підприємств переробної та харчової промисловості.

Розвитку цього ринку сприяло виконання, хоч і не в повній мірі, двох урядових програм: «Державної програми розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу на 2007 – 2010 роки» та «Державної цільової програми реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2011 року». В преамбульній частині програм викладені аргументи щодо необхідності вирішення питань системного розвитку галузі машинобудування для агропромислового комплексу, забезпечення сільськогосподарських та переробних підприємств високоефективною конкурентоспроможною вітчизняною технікою і обладнанням, формування та підтримання функціонування системи інженерно-технічного забезпечення підприємств АПК.

Дійсно, Україна має значний потенціал розвитку машинобудування для агропромислового комплексу, необхідну базу для створення комплексів із замкнутим технологічним циклом виробництва практично всієї номенклатури технічних засобів з вирощення, збирання, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції. Створення таких комплексів з одночасним технічним переоснащенням підприємств відповідає сучасним вимогам розвитку промисловості та забезпечує зростання економічної ефективності виробництва.

Орієнтація на закупівлю імпоротної сільськогосподарської техніки є недоцільною як з економічного, так і з соціального боку, оскільки для цього щороку потрібно понад 4 – 5 млрд. доларів США та може бути втрачено до 100 тис. робочих місць. Україні потрібні вітчизняні високоякісні конкурентоспроможні трактори, сільськогосподарські машини, обладнання для переробної і харчової промисловості.

В Україні створюється потужна галузь машинобудування для агропромислового комплексу. Вона об'єднує більш як 120 підприємств і конструкторських бюро. Крім того, до виробництва сільськогосподарської техніки залучено понад 40 підприємств військово-промислового комплексу, в тому числі Державне конструкторське бюро «Південне», державне підприємство «Завод імені Малишева», виробниче об'єднання «Південний машинобудівний завод». У цілому технічні засоби, вузли, агрегати і запасні частини до них випускають близько 360 підприємств.

Проте підприємства машинобудування для агропромислового комплексу мають морально застарілі технології та обладнання. Зношення основних фондів, яке становить 60 – 85 відсотків, та незадовільне фінансове становище зазначених підприємств призводить до швидкого руйнування системи інженерно-технічного забезпечення села, деіндустріалізації та пов'язаної з цим деградації агропромислового виробництва. Більш як у 90 відсотків технічних засобів закінчився строк експлуатації і на їх ремонт витрачається коштів на 30 – 50 відсотків більше, ніж передбачено нормативами.

Темпи оновлення вітчизняної складної сільськогосподарської техніки у 2 – 5 разів нижчі, ніж за кордоном, що не дає змоги забезпечити конкурентоспроможність вітчизняної техніки, незважаючи на більшу її пристосованість до роботи в умовах України і нижчу вартість (у 2 – 5 разів нижче ніж вартість закордонних аналогів). При цьому потужності більшості підприємств завантажені лише на 15 – 30 відсотків.

Вітчизняними машинобудівними підприємствами виготовляється майже 2,6 тис. найменувань машин і обладнання для агропромислового комплексу, зокрема мало-

габаритні, енергонасичені та універсальні просапні трактори, зернозбиральні комбайни, які забезпечують ефективність сільськогосподарського виробництва.

Для освоєння внутрішнього і зовнішнього ринку сільськогосподарської техніки машинобудівним підприємствам необхідні реконструкція, повна модернізація обладнання та визначальних елементів технічної бази машин, розширення потужностей і освоєння нових технологій для виготовлення продукції з високими техніко-економічними показниками.

Фінансові ресурси необхідно зосередити на розробленні вітчизняної і придбанні зарубіжної сучасної елементної бази, з наступним освоєння її виробництва підприємствами, що мають сучасні технології та обладнання. Це дасть змогу прискорити підвищення технічного рівня сільськогосподарської техніки, що виробляється в Україні, і зменшити її вартість.

Подальше поліпшення ситуації в галузі вітчизняного сільгоспмашинобудування вимагатиме:

- здійснення структурної перебудови галузі шляхом створення промислово-фінансових об'єднань на кооперативних засадах, що дасть змогу сконцентрувати управління власністю та капіталом, підвищити спеціалізацію інтегрованих підприємств і посилити їх конкурентоспроможність;

- технічного та технологічного переоснащення підприємств галузі сучасним швидко переналаджуваним обладнанням для щорічного нарощення потужності виробництва нових технічних засобів для агропромислового комплексу з використанням високоякісних конструкцій, прогресивних матеріалів, досконалої механіки та електроніки;

- створення і впровадження у виробництво новітньої елементної бази сільськогосподарського машинобудування, розширення номенклатури продукції, забезпечення обслуговування технічних засобів;

- сприяння формуванню і розвитку внутрішнього ринку сільськогосподарської техніки;

- удосконалення нормативно-правової бази з регулювання фінансового, матеріально-технічного забезпечення галузі машинобудування для агропромислового комплексу, підтримки державою захисту вітчизняного товаровиробника.

Виходячи із тенденцій, що спостерігаються у світовій практиці розвитку ринку технічних засобів виробництва для задоволення потреб сільгоспвиробників та переробних підприємств, в процесі розвитку цього ринку в Україні слід враховувати те, що переважна більшість (до 90 %) виробників техніки беруть на себе відповідальність за її роботу здатність протягом усього періоду експлуатації. Для забезпечення обслуговування проданих технічних засобів використовується мережа незалежних дилерських підприємств. На такому підґрунті слід розвивати ринок техніки для підприємств АПК і в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Державна цільова програма реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2011 року.* Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2007 р. № 785.

2. *Ринок сільськогосподарської техніки: проблеми становлення/ В.П. Яковенко, Я.К. Білоусько, Г.М. Підлісецький, В.Л. Товстопят та ін.; За ред. Г.М. Підлісецького.* — К.: ННЦ ІАЕ, 2005. — 220 с.

3. Економічні аспекти державної технічної політики в агропромисловому комплексі/ Я.К. Білоусько, М.Я. Дем'яненко, В.О. Питулько, В.Л. Товстопят — К.: ННЦ ІАЕ, 2005. — 134 с.